

До реєстр. № 7490 від 24.06.2022

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 10 липня 2024 року (протокол № 108), розглянув проект Постанови Верховної Ради України про визнання геноциду черкеського (адигейського) народу під час російсько-кавказької війни, реєстр. № 7490 від 24.06.2022, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О. та іншими народними депутатами України (далі – проект Постанови).

Відповідно до пояснювальної записки метою проекту Постанови є «визнання на державному рівні геноциду черкеського (адигейського) народу, здійсненого Російською імперією під час реалізації колоніальної політики на Кавказі в період 1763-1864 років».

Для досягнення поставленої мети проектом Постанови пропонується «визнати масове знищення черкесів (адигейців) Російською імперією під час реалізації колоніальної політики на Кавказі в період російсько-кавказької війни з 1763 по 1864 роки та їх насильницьке вигнання з історичної батьківщини актом геноциду».

Міністерство закордонних справ України, у межах компетенції, не має зауважень до проекту Постанови. Водночас надає до його тексту деякі пропозиції технічного характеру.

Український інститут національної пам'яті (далі – Інститут) пропонує внести зміни до назви проекту Постанови з огляду на історичний аспект відповідних подій та необхідність акцентування уваги на тому, хто саме є відповідальним за вчинення злочину геноциду. Також Інститут вказує на необхідність доповнення резолютивної частини проекту додатковими пунктами, зокрема стосовно висловлення співчуття черкеському (адигейському) народу.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України у своєму висновку висловлює до проекту Постанови значну кількість зауважень та вказує на доцільність відкликання зазначеного документу та зняття з розгляду.

Інститут історії України НАН України у надісланому до Комітету висновку зазначає, що проект Постанови та пояснювальна записка до нього потребують ґрунтовного доопрацювання.

Дослідницька служба Верховної Ради України надає до проекту Постанови низку зауважень, зокрема вказуючи на наступне:

1. Недоречним є посилання в тексті проекту Постанови на Конвенцію про закони та звичаї війни на суходолі 1907 року, оскільки об'єктом геноциду, згідно з Конвенцією про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року (далі – Конвенція 1948 року), є безпека щодо існування національних, етнічних, расових та релігійних груп. Таким чином, потерпілими від цього злочину можуть бути тільки члени національної, етнічної, расової чи релігійної групи, на знищення якої спрямовано діяння винних осіб. Водночас військовий злочин включає в себе дії, що направлені проти життя і здоров'я, масові вбивства, захоплення заручників, колективні покарання, грабежі та низку інших дій, незалежно від національної, етнічної, расової чи релігійної приналежності осіб. Враховуючи зазначене, для обґрунтування визнання дій Російської імператорської армії саме геноцидом черкеського (адигейського) народу, а не військовим злочином, слід спиратися на той міжнародно-правовий акт, який містить дефініцію відповідного злочину, тобто на Конвенцію 1948 року.

2. Для підсилення правового обґрунтування позиції авторів проекту Постанови доцільно включити до його тексту положення, яке, згідно з Конвенцією 1948 року, містило би ознаки злочину геноциду.

3. Доречним аргументом для обґрунтування прийняття такої Постанови Верховною Радою України було б наведення у пояснювальній записці прикладів визнання геноцидом дій, які завдають шкоду безпеці певного народу, що мали місце до ухвалення Конвенції 1948 року.

4. У проектах парламентських актів, що стосуються, зокрема, питань з історії права, доцільно використовувати відповідну усталену термінологію, яку вироблено історико-правовою наукою. З урахуванням цього, певні словосполучення, що містяться у тексті проекту Постанови, є не зовсім коректними, наприклад: *російські підрозділи, злочинні дії репресивного царського режиму колишньої Російської імперії*.

Зважаючи на значну кількість зауважень до проекту Постанови, а також враховуючи наявність зареєстрованого у Верховній Раді України проекту Постанови Верховної Ради України про визнання геноциду черкеського народу, вчиненого Російською імперією, реєстр. № 11347 від 17.06.2024, поданий народним депутатом України Мезенцевою-Федоренко М.С. та іншими народними депутатами України, який, фактично, є доопрацьованою версією проекту Постанови реєстр. № 7490, що враховує ключові зауваження до нього, Комітет ухвалив наступне рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Постанови Верховної Ради України про визнання геноциду черкеського (адигейського) народу під час російсько-кавказької війни, реєстр. № 7490 від 24.06.2022, поданий народним депутатом України Гончаренком О.О. та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду відхилити.

2. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 26B2648ADD3032E104000000F00C3100F0B4AD00
Дійсний до: 12.12.2024 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2024/153264 від 10.07.2024

1612972